ל) לקמן קד:, ב) גיטין נב. [תוספתא בבא בתרא פ״ח],

(מושפתה ככה כתה של הן, ג) [לעיל פו:], ד) [לעיל פו.

ע"ש], ה) ב"מ יו:, ו) [דף נב:], ו) [דף פו.], ה) נ"י

גליון הש"ם

א מיי׳ פי״ל מהל׳ נחלות הלכה ה סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' כל

סעיף טו: סמי ב מיי פט"ו מהלי אישות הלכה כח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי ק' קעיף יב:

מוסף רש"י

תשבע בסוף. כשישמעו בו שמת ותבא לגבות כתובתה, תשבע שלא עכבה משל בעלה כלוס, ולא תשבע בתחלה. . כשעת גיכוי מזונות (לקמן קה וראה רש"י כאן ע"א). אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים ישבע. כשיגדלו היתומין ישבע להן שחין לו בידו כלום משלהן (גיטין וב.).

תוספות רי"ד פרעת לי האחת ועכשיו פרטח לי השוי׳ שהרי שויהח מעידים שמחמת פרעון כתובתה נתת לי ולא לשום הלואה ולהכי מודע להו כי אני עתיד לתובעה מן המעות הראשונות שהן הלואה אצלה. ואם תכפור להו הנה העד הראשון ועודנה תתחייב לי שבועה דאורייתא ופי׳ המורה ששבועה דאורייתא ס״ת ביד כדאמר בשבועות וחמירא היא מאד אכל שבועה דרבנן קללה בעלמא כעין שלנו. ואינו נ"ל דבין . ש״ד וביז שבועה דרבנז . שהוא שבועת היסת בענין השם או בא' מן כינוי . ואיז ריויהם הפרש אלא שזו . בנק״ח [וזו אינה בנק״ח] וכך פי׳ רבינו האי גאון ז״ל בס׳ . משפטי שבועות שחבר וכך שבועת היסת שלא נתקנה אלא רימי האמוראים ארל כל אלא בנק״ח דכעין דאורייתא . תיקון וכך פירשו כל הגאונים הנשבעים ששבועת היסת לא היתה בימי התנאים (אלא) (ולא) תקנו בנק״ח כעין של תורה ור״י ז״ל כתב איכא למיבעי (ה"ג כדי) [מכדי] קי"ל דכל שבועתא דמתני בין דאורייתא בין דרבנן . כלהו חד תכסי׳ הא אית להו לאנקוטי חפצי׳ בידיה למאי הל׳ אמר ר״פ אי פקח הוא . מייתי לה וכו׳ מאי נ״מ אי לא לאנקוטי חפצי' בידיה האי נמי נקיטא ליה חפצי' האי נמי נקיטא איז בידיה דאי לענין אפוכי יייריטה דבדרבנן מפכינן . ובדאורייתא לא מפכינן האי נמי אע"ג דמדרבנן הוא לא מתהפכא דלא מהפכינן שבועה מדרבנן אלא מנתבע לגרי חורע משוח דא"ל אוח יגבי חובע משום דאריי אנות לית לך גבאי ולא מידי אי קושטא קאמרת דאית לך קיסטא קאמורו לאוד קר גבאי אישתבע ושקול. הלכך אי בעי למישקל משתבע י ושקיל ואי לא פקע אבל . כדמחייבינז תובע שבועה לא כו מחייבינן חובע שבועה לא מצי להפוכי עליה דנתבע דכדאמר ליה אישתבע את דלית לי גבך או דפרעת לי כך וכך ותיפטר (היכי) [הא] מצי למימר לי׳ אנא לא בעינא אישתבעי ולאפטורי בעינא אישובעי ולאפטורי אע״ג דמילתא טבא היא לדידי לאשתבועי ואפטורי אנא לא בעינא לה אלא ולמישקל לחיי ואי לא זיל דלית לך גבאי ולא מידי האומר א"א בתק"ח כגון זו שומעים לו והא תובעת היא

בית דין משביעין אותה מיבעי דיה. מימה אמאי לא משני סבר לה כדשמואל דאמר בפ' בתרא (לקמן קז.) אין פוסקין מזונות לאשת איש ומוקי לה לפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים כששמעו בו שמת ושפיר התני ויורשין משביעין אותה ול״ע:

וקמיפלגי נפלוגתא דאנא שאול ורבנן. ומתני׳ (ה) כגון שמינה בעלה לחחר מיתה דבלווי ב"ד ליכא לאוקומא דאין מעמידין נשים אפוטרופסות כדאיתא בהמזקין (גיטין דף נב. ושם) ובממנה מעלמה ליכא לאוקומא דא"כ לכ"ע היורשין משביעין חותה דלח שייך ביה טעמא דמינהו אבי יתומים דאמרינן דאי משתבע ממנע ולא הוי אפוטרופום והכא אנו רואין דמן הדין אין מעמידין אשה אפוטרופיא:

לאפוקי מדר"א ומחלוקתו. והשתא אית לן למימר דהאי דנקט אין היורשין משביעין אותה לאו דוקא דהוא הדין הוא עלמו דהואיל ובאפוטרופסות דחיי בעלה מיירי מה חילוק איכא ואיידי דנקט ברישה דמילתה תובעת כתובת' יורשין משביעין אותה דהתם יורשים דוחא תנא נמי סיפא יורשין ומעשה בא לפני ר"ת באשה שהושיבה בעלה חנוונית ומינה אפוטרופיא והיתה נושאת ונותנת הרבה מעות בבית ואומרת לבעלה שאינן שלה ולא השביעה בחיי בעלה דכיון דאוקמינן כל זמן שתובעת כתובתה דקאמר ר"ש כאבא שאול בן אימא מרים ובהא פסקינן לעיל (דף פו.) הלכה כאבא שאול °ואם כן הלכתא נמי בכולה מילתא כר"ש דקמסיים אינה תובעת כתובתה אין היולשין משביעין אותה אפילו הושיבה חנוונית או מינה אפוטרופסית דלית לן למימר דהלכתא כוותיה בחדא ובאידך לא אלא היכא דמפרש לן הש"ם בהדיא וא"ת לעיל דפסקינן כאבא שאול א״כ לפסוק כר״ש דשמעי׳ מיניה תרתי וי"ל משום דלא קים לן בהדיא ר"ש כאבא שאול דאיכא לפרושי כאינך אמוראי דלעיל ור״ח פסק כר״ש וז״ל וקי"ל כר"ש הלכך התובעת כתובתה יורשין משביעין אותה על כל דבר שהיה בידה אפי׳ בחיי בעלה משביעין אותה ואם אינה תובעת כתובתה אין משביעין אותה אלא ע"י טענת ברי והני כולהו דבעי לאוקמי ר"ש כוותיה

כגון אבא שאול בן אימא מרים ואבא שאול וחנן הלכתא כותייהו: הוציאה גם ואין עמו כתובה. נפ"ק דנ"מ (דף יו. ושם) אמר

ר׳ יוחנן הטוען אחר מעשה בית דין לא אמר כלום פי׳ בין במנה ומאתים בין במזון האשה והבנות ואפילו במקום שכותבין

אינה תובעת כתובתה אין יורשין משביעין אותה וקמיפלגי בפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים יודתנן מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מזונות חנן אומר תשבע בסוף ולא תשבע בתחלה נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו תשבע בתחלה ובסוף ר"ש כחנן רבנן כבני כהנים גדולים מתקיף לה רב ששת האי יורשין משביעין אותה בית דין משביעין אותה מיבעי ליה אלא אמר רב ששת אהא הלכה מקבר בעלה לבית אביה או שחזר' לבית חמיה ולא נעשית אפוטרופיא אין היורשים משביעין אותה ואם נעשית אפומרופיא יורשין משביעין אותה על העתיד לבא ואין משביעין אותה על מה שעבר ואתא ר"ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה וקמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבגן דתגן יאפוטרופום שמינהו אבי יתומים ישבע מינוהו בית דין לא ישבע אבא שאול אומר חילוף הדברים מינוהו בית דין ישבע מינהו אבי יתומים לא ישבע ר"ש כאבא שאול ורבנן כרבנן מתקיף לה אביי האי כל זמן שתובעת כתובתה אם 'תובעת מיבעי ליה' אלא אמר אביי אהא יכתב לה גדר ושבועה אין לי עליך אינו יכול להשביעה כו' נדר ושבועה אין ל ולא ליורשי ולא לבאים ברשותי עליך ועל יוְרשיך ועל הָבאין ברשותך אין יכול להשביעה לא הוא ולא יורשיו ולא הבאין ברשותו לא היא ולא יורשיה ולא הבאין ברשותה ואתא ר"ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה יורשין משביעין אותה וקמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול בן אימא מרים ורבגן ר"ש" כאבא שאול ורבנן כרבנן מתקיף לה רב פפא התינח כל זמן שתובעת כתובתה אינה תובעת כתובתה מאי איכא למימר אלא אמר פפא לאפוקי מדר"א ומחלוקתו: כותני" בחוציאה סגם ואין עמו כתובה

אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה. משום שבועת אפוטרופסת דהויא לה אפוטרופוס שמינהו אבי יתומים וס"ל לא ישבע כאבא שאול דאמר חילוף הדברים וטעמייהו מפרש בגיטין בפרק . הניזהיו⁰ רבנן סברי מינוהו בית דין לא ישבע דא"כ מימנע ולא הוי

אפוטרופום הואיל וחשדינו ליה אבל מינהו אבי יתומים לא מימנע דאי לאו דה"ל הנאה מיניה בחייו לא הוה מימני ליה ואבא שאול סבר מינהו אבי יתומים אי ידע דמשבעי ליה מימנע ולא הוי אפוטרופוס אבל מינוהו בית דין אע"ג דידע דמשבעי לי׳ לא מימנע דחשיבותא היא לגביה דמהימן להו לבי דינא: ה"ג ר"ש כאבא שאול ורבנן דמתני' כרבנן: החי כל זמן שתובעת. בתמיה. הוחיל ור"ש לקולה מחי כל זמן: הם חובעה מיבעי ליה. אבל כל זמן משמע דשמעיה לח״ה דפטר לה משבועה אפי׳ מובנות כתובתה וא״ל איהו כ״ז שתובעת כתובתה לא תפטרנה: אלא אמר אביי. ארישא פליג דאמר כתב לה נדר ושבועה כו' דפטורה מן השבועה אפי׳ כשנפרעת מן היתומים ואתא ר"ש למימר כל זמן שתובעת כתובתה מהן משביעין אותה כאבא שאול בן אימא מרים דאמר לעילי אבל מה אעשה שהרי אמרו הבא ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשבועה ופליגי רבנן עליה דאבא שאול ור"ש כאבא שאול ורבנן דמתני׳ כרבנן: הא מינה כל זמן שתובעת. אתא לאפוקי מדרבנן דאמרי אף משבועת היתומים פטורה ונפרעת בלא שבוע' ואתא ר"ש למימר לא תפרע אלא בשבועה: אינה תובעת לתובתה. דמסקנא דמילתיה למאי תנייה ולאפוקי ממאן: אלא אמר רב פפא לאפוקי מדר"א ומחלוקתו. כלומר לא תימא ר"ש אכתב לה נדר ושבועה לחוד פליג אלא אכולי מלתא דר"ח ובני מחלוקתו פליג ארישא וסיפא שמעינהו דקאמרי ר"א ורבנן משביעה כ"ז שירלה שבועת אפוטרופיא היכא דלא פטרה מן הנדר ומן השבועה ואפילו שלא בשעת תביעת כתובתה ואם פטרה מן השבועה אפילו יורשין

אין משביעין אותה כשנפרעת מהם

כדקתני נדר ושבועה אין לי ליורשי כו׳

ואתא ר"ש למימר כל זמן שתובעת

כתובתה יורשין משביעין אותה ואפילו

כתב לה נדר ושבועה אין ליורשי עליך

כאבא שאול אינה תובעת כתובתה אין היורשין משביעין על אפוטרופיא שבחיי בעלה ואפי׳ לא פטרה מן השבועה דלית ליה דר"א ומחלוקתו דאמרי משביעה כל זמן שירצה: בזתבר' הוליחה גט וחין עמו לחובה. קס"ד בחומרת חבד שטר כתובתי:

גובה כתובה ולא נקיטא כתובה אינו נאמן לומר פרעתי ורבי יוחנן לטעמיה דאית ליה בפרק גט פשוט (ב"ב דף קעא:) דכותבין שובר אבל למ"ד אין כותבין שובר אפי' אית ליה דלא אמר כלום מ"מ במקום שכותבין כתובה אין חייב לפרוע עד שתחזיר לו הכתובה דכיון דבמה שנשאר שטר כתובה בידה יכול לבא לידי הפסד שתתבע כתובתה בב"ד אחר ואילו לא ישאר שטר כתובתה בידה נהי דאינו נאמן לומר פרעתי הכל דהא לא אמר כלום מ״מ יהא נאמן לומר פרעתי מנה מיגו דאי בעי אמר אלמנה נשאחיך אם אין לה עדי הינומא אבל עתה שכתובתה בידה יפסיד יי[והא דבעי רבי יוחנן לקמן בפ' אלמנה (דף 11.) יחומים אומרים נמננו והיא אומרת לא נטלחי על מי להביא ראיה היינו במזונות שעברו אבל בלהבא פשיטא דעל יחומים להביא ראיה דהטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום) אבל אין לומר דנפהא מינה נמי במה שחחזיר לו הכחובה שאם יבא עמה למקום שאין מכירין שהיא אשתו יהא נאמן לומר פרעתי הכל במיגו דאי בעי אמר אין את אשתי דהא אפי׳ ישאר שטר כתובה בידה יהא נאמן שם לומר פרעתי הכל במיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך דהא אין שם עדי גרושין כיון דאין מכירין כלל אם היא אשתו והכי מפרשינן מתני׳ אליבא דרבי יוחנן הוליאה גט ואין עמו כחובה לאו דוקא גט אלא כלומר עדי גט גובה כחובתה דהא אינו נאמן לומר פרעתי וגם אינו יכול לומר לא אפרע עד שתחזיר הכתובה אע"פ שיכול לבא לידי הפסד דהא סבר דכומבין שובר כתובה ואין עמה גט פירוש עדי הגט היא אומרת אבד גטי שהלכו להם העדים והוא אומר שכבר פרע והיה לו שובר שלא מגבה פעם אחרת ונפסד נאמן במיגו דאי בעי אמר לא גרשמיך ומיגו טוב הוא כמו שנפרש בגמרא וכן בע"ח שטוען פרוזבול היה לי ואבד וזה מודה שכך הוא אלא שפרעו נאמן במיגו דאי בעי אמר לא היה לך פרוזבול והשמיטה שביעית רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה שלא בגט פי׳ שלא בגט שלא בעדי הגט הואיל ואי אפשר לה להביא עדי גירושין וא"ת וחיקשי לרבי יוחנן במאי גביא כיון דליכא עדי גרושין ליהמניה במיגו דאי בעי אמר לא גירשחיך כדפריך בגמ' לרב אי דליכא עדי גירושין במאי גביא וי"ל דלר"י דאמר דאלמוה רבנן לכח האשה דאף קודם סכנה אין נאמן לומר פרעתי אין תימא דאלמוה לאחר הסכנה כיון דמודה דאין נאמן לומר פרעתי אע"ג דאית ליה מיגו אבל לרב דלא אלמוה פריך שפיר ולשמואל דאית ליה אין כותבין שובר ומוקי מתני' במקום שאין

כותבין כתובה או במקום שכותבין והביאה ראיה שלא כתב לה הכי פירושא דמתני׳ הוליאה גט היינו גט ממש אבל בעדי הגט גרידא

אשה או לוקח דובן מיני׳ 55 אשה או לוקח דובן מיני׳ 55 אמה ארי׳ א״ר האומר שטר אמנה הוא זה אינו לא מהני ומיסתעיא הדין סברא מהא דגרסי׳ בפ׳ האשה שנתאלמנה אר״י א״ר האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן ואמרי׳ דקאמר מאן אילימא דקאמר לוה פשיטא כל כמיני׳ ואלא דקאמר מלוה תע״ב ואמר אביי לעולם ולא מציא לאפוכי לשבועתא ואתא סברא דר"י כסברא דרב פלטוי גאון ז"ל שנשאל על המוציא שט"ח על חבירו וא"ל פרעתיך וא"ל מלוה השבע שפרעתני והפטר ואמר הלוה איני נשבע אלא אתה שיש בידך שטר השבע

א) עי' בטוש"ע ס"ס ל"ב.

תום' ד"ה לאפוקי וכו' וא"כ הלכתא נמי בכולה. וכעין זה כתבו תוס' נדה מט ע"א ד"ה

הגהות הב"ח (מ) תום' ד"ה והמיפלגי וכו'

כגון שמינה בעלה. נ"ב גם הלשון משמע הכי ולא נעשית אפונורופיא היינו בפני בעלה מפוסרופים הייתו בפני בענה דבלווי ב"ד ה"ל למימר ולא עשאוה אפוטרופיא:

תוספות רי"ד (המשך)

וטול מהו שישביעו את הלוה והשיב שאין המלוה יכול . להפד שבועתו על הלוה אלא לישבע (אינו) נפטר [הלוה] ואינו נ"ל סברא זו דהא מז בלא שבועה דכ"ז ששטרו בידו א"י לטעון הלוה שום טענה דפרע שטרו ורבנן הוא דאחמור על המלוה לישבע וליטול כדי להפיס דעתו של לוה הלכך כי א״ל מלוה אי קושטא קאמרת ומרעת לשטרא השבע והפטר ללוה אי קושטא קאמרת השבע ואי לא פרעי׳ הכא מפכינן כדין כל שבועה דרבנן אבל אי הוה מחויב זובנן אבל אי הוה מחויב מדאורייתא לישבע וליטול לא היה יכול להפכה על הוחרט דהוה א"ל או השרט כלום וכך מצאתי שנשאל . רבינו האי גאוז ז״ל מאחר רב פלטוי גאון וסבר הוא כדסברנא אנא והשיב לו כוטבונא אנא והשיב לו רבינו האי ז״ל דהאי דחזיתנון משום רב פלטוי לאו טעמא הוא אלא היכא דאמר בעל בשטר חשבוה לשטר כמאן דליתי׳ וטענה היא דקא טענינ׳ לך הדין ממונא וכדאשתבעת לי קרענא לי׳ שטרא ומפטרית לא מצי נתבע לדחויי אלא מיהו שבועת היסת הוא דאית לי עליה הלכך הא נ"מ דמהפכין לה משום דהיא מדרבנן דאילו מדאורייתא לא מפכיין וגם נ״מ דאי מחייבי שבועה דאורייתא והות חשודה אשכועה הוה מפכיין לה לשכנגדה והוה אבל השתא דלא מחייבו אלא שבועה דרבנן לא מפכיין לתקנתא אוחזין דתקנתא לא עבדינן (עיין בקונטרס הרב ל) שהוכיח שכיון ששבועה זו מדרבנן הוא . אפילו היא חשודה בפרק השולח גט ששם שנוי נמי דין שבועה זו). מנכסים משועבדים ומנכסי וכו׳. כתב ר״י ז״ל ואע״ג דכתב לה בעל נאמנות ל״ת נאמנות אלא היכא דהימנוה ללוה עליה ועל ירתי בתריה

לאיניש אחריני או כתובת